

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

KUVATAITEEN LUKIODIPLOMI

Ennen 1.8.2016 lukio-opintonsa aloittaneille opiskelijoille

Määräykset ja ohjeet 2016:6

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2016:6

ISBN 978-952-13-6274-3 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-8888 (verkkajulkaisu)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

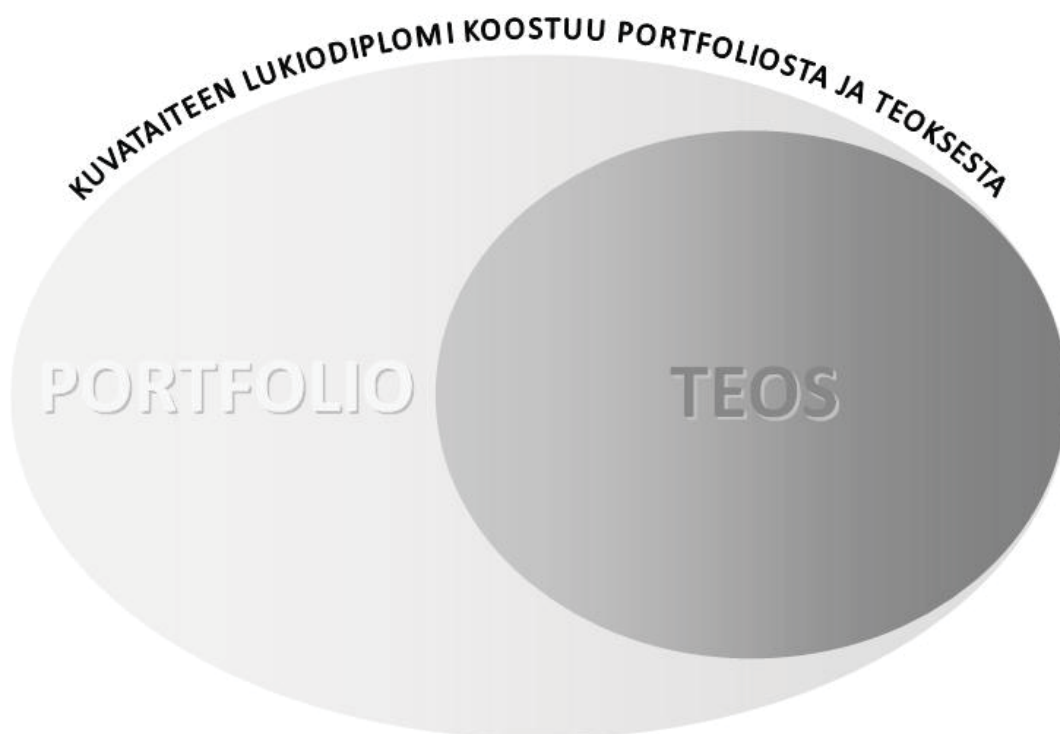
1	Lukiopidiplomin muoto, rakenne ja laajuus	4
2	Lukiopidiplomikurssi	5
3	Portfolio.....	5
4	Teos.....	6
5	Lukiopidiplomin arviointi.....	7
	5.1 Yleistä arvioinnista.....	7
	5.2 Lukiopidiplomitodistus	8
	5.3 Portfolion arvioinnin kohteet ja kriteerit	8
	5.4 Teoksen arvioinnin kohteet ja kriteerit.....	9
	5.5 Lukiopidiplomin kokonaisarvioinnin kohteet ja kriteerit	10
6	Liitteet.....	12

Näitä kuvataiteen lukiodiplomin ohjeita noudatetaan silloin, kun lukiodiplomeja suorittavat opiskelijat ovat aloittaneet lukio-opintonsa ennen 1.8.2016.

1 Lukiodiplomin muoto, rakenne ja laajuus

Kuvataiteen lukiodiplomi on näyttö, joka suoritetaan itsenäisesti kuvataideopettajan valvonnassa. Lukiodiplomi toteutetaan yhden lukion soveltavan kurssin aikana. Sen suorittamiseen varataan 38 tuntia. Ennen lukiodiplomin suorittamista opiskelijalla täytyy olla suoritettuna vähintään neljä (4) lukion hyväksymää kuvataiteen kurssia.

Kuvataiteen lukiodiplomi koostuu teoksesta ja portfolioista. Lukiodiplomin tehtävävaihtoehtoja on vähintään viisi, joista opiskelija valitsee yhden. Lukiodiplomin tehtävät pohjautuvat lukion opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin kuvataiteen pakollisiin ja syventäviin kursseihin.

Kuvataiteen lukiodiplomin kokonaisuus

2 Lukiodiplomikurssi

Lukiodiplomikurssin alussa (2–3 h) opettaja jakaa ja käy opiskelijoiden kanssa läpi lukiodiplomin suorittamisen ohjeet ja vuosittaiset tehtävävaihtoehdot arviointikohteineen. Opiskelijalla on oikeus saada opettajan ohjausta näiden tuntien aikana.

Opiskelija tekee lukiodiplomikurssin aluksi työ- ja ajankäyttösuunnitelman (liite 3), josta ilmenee työn lähtökohdat, tavoitteet ja kurssin ajankäytön suunnittelu. Opiskelija antaa siitä kopion kuvataideopettajalleen. Työ- ja ajankäyttösuunnitelma liitetään portfolioon, mutta sitä ei arvioida.

Opettajan luvalla opiskelija voi tehdä tarvittaessa osan lukiodiplomistaan muussa tilassa ja/tai muuna ajankohtana kuin mikä on lukiodiplomikurssille varattu. Opettajalla on oikeus rajata opiskelijan toimintamuotoja.

Opiskelijaa suositellaan pitämään lukiodiplomikurssilla työpäiväkirjaa, jota hän hyödyntää portfolioon työskentelyprosessin kuvauksessa. Työpäiväkirjaa ei jätetä arvioitavaksi.

Jos opiskelija suorittaa lukiodiplomikurssin jättämättä lukiodiplomityötä arvioitavaksi, hän voi edellytysten täytyessä saada siitä hyväksytyyn kuvataiteen kurssi-suorituksen. Opiskelija voi uusia kuvataiteen lukiodiplomikurssin suorittamalla kurssin uudelleen.

Kuvataiteen lukiodiplomin suorittanut opiskelija saa erillisen lukiodiplomitodistuksen lukion päättötodistuksen liitteenä. Suoritettu lukiodiplomi merkitään lukion päättötodistuksen kohtaan ”lisätiedot”. Lukion soveltavana kurssina suoritettava lukiodiplomikurssi merkitään lukion päättötodistukseen koulun opetussuunnitelman määrittelemällä tavalla.

3 Portfolio

Kuvataiteen lukiodiplomin portfolio sisältää:

- 1) Luonnoksia, kokeiluja ja tutkielmia työskentelyn eri vaiheista
- 2) Kuvausta työskentelyn etenemisestä ja mahdollisista muutoksista
- 3) Kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemus: Kirjallista pohdintaa ja kuvamateriaalia työskentelyyn vaikuttaneesta kuvataiteesta ja/tai visuaalisesta kulttuurista
- 4) Työskentelyprosessin ja teoksen itsearviointia

- 5) Lähdeluettelon, jossa on tiedot kaikista tekijän käyttämistä painetuista, painamattomista ja elektronisista lähteistä
- 6) Liite 3: Työ- ja ajankäyttösuunnitelma

Portfolion kirjallisessa osuudessa opiskelija osoittaa kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemustaan ja pohtii työskentelyään kuvallisen kulttuurin kentässä. Opiskelija valitsee käyttämänsä kirjallisen tyylin, tekstityypin/tyypit ja kuvamateriaalin. Kirjallinen pohdinta voi olla vaikkapa kertovaa, erittelevää tai kantaaottavaa tekstiä. Se voi olla esimerkiksi asiateksti, mielipidekirjoitus, fiktiivinen tarina, runo tai novelli.

Tekijä valitsee portfolion muodon (salkku, kirja, video, digitaalinen tallennusmedia, blogi jne). Portfolion visuaalisen asun tulee olla perusteltu suhteessa valittuun tehtävään.

4 Teos

Teoksen ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen tulee olla opiskelijan tekemä. Opiskelija valitsee ilmaisukeinot, materiaalit ja tekniikat asettamiensa tavoitteiden ja tehtävänannon pohjalta. Teoksen visuaaliseen muotoon vaikuttaa opiskelijan valitsema näkökulma ja toteutustapa sekä mahdollinen tehtävänannon rajaus.

Opiskelija toteuttaa teoksen valitsemallaan kuvataiteen ilmaisutavalla. Tehtävänannosta riippuen teoksen voi toteuttaa perinteisen kuvataiteen, valokuvan, graafisen suunnittelun, muotoilun, ympäristön suunnittelun, arkkitehtuurin ja nykytaiteen keinoin tai niitä yhdistellen. Nykytaiteelle ominaiseen tapaan teos voi vedota näköaistin lisäksi myös muihin aisteihin. Teos voi olla esimerkiksi installaatio, performanssi, media-, yhteisötaide- tai ympäristötaideteos. Visuaalisuuden lisäksi myös ääni, liike, tanssi, laulu, sanat ja käsitteet voivat olla osa taideteosta.

5 Lukiodiplomin arviointi

5.1 Yleistä arvioinnista

Lukiodiplomin arviointi kohdistuu portfolioon, teokseen ja niiden muodostamaan kokonaisuuteen.

Portfolion painoarvo lukiodiplomin arvosanassa on puolet (1/2).

Teoksen painoarvo lukiodiplomin arvosanassa on puolet (1/2).

Lukiodiplomin arviointi perustuu

- kaikille tehtäville yhteisiin arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin

Lukiodiplomin arvioi lukion kuvataideopettaja ja yksi muu kuvataiteen asiantuntija. Kumpikin arvioitsija suorittaa arvioinnin ensin itsenäisesti. Arvioitsija arvioi erikseen portfolion, teoksen sekä niiden muodostaman kokonaisuuden, kunkin asteikolla 1–5. Niiden pohjalta arvioitsija tekee itsenäisesti oman esityksensä lukiodiplomille annettavaksi arvosanaksi.

Opiskelijalle annettavan lukiodiplomin arvosanan arvioitsijat päättävät yhdessä seuraavalla tavalla: Arvioitsijoiden esittämistä arvosanoista lasketaan keskiarvo, joka pyöristetään lähimpään kokonaislukuun/arvosanaan (0,50 pyöristetään seuraavaan ylempään kokonaislukuun/arvosanaan).

Arvioitsijoiden esittämistä arvosanoista lasketun keskiarvon mukaan määräytyvää arvosanaa voidaan arvioinnista päättävien yhteisen harkinnan perusteella korottaa, mikäli lukiodiplomin portfolio tai teos on erityisen ansiokas.

Mikäli arvioitsijat eivät pääse yksimielisyyteen arvosanasta, rehtori määrää kolmannen arvioitsijan, joka arvioi arvioinnin ensin itsenäisesti. Kaikkien kolmen arvioitsijan esittämistä arvosanoista lasketaan keskiarvo, joka pyöristetään lähimpään kokonaislukuun/arvosanaan (0,50 pyöristetään seuraavaan ylempään kokonaislukuun/arvosanaan).

Lukiodiplomisuorituksista laaditaan arviointipöytäkirja, jonka kaikki arviointiin osallistuneet arvioitsijat allekirjoittavat. Arviointipöytäkirja tallennetaan lukion arkistoon.

5.2 Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus sisältää seuraavat tiedot suoritetusta lukiodiplomista:

Lukiodiplomitodistuksen etusivu:

Kuvataiteen lukiodiplomin arvosana:

- 5 = erinomainen
- 4 = kiitettävä
- 3 = hyvä
- 2 = tyydyttävä ja
- 1 = hyväksytty

Lukiodiplomitodistuksen kääntöpuoli:

- Kuvataiteen lukiodiplomin osat
- Kuvataiteen lukiodiplomitehtävä
- Kuvaus opiskelijan toteuttamasta lukiodiplomista
- Kuvataiteen lukiodiplomin arvosanan kriteerit arvosanoille 5 (erinomainen), 3 (hyvä) ja 1 (hyväksytty)
(Luku 5.5 Lukiodiplomin kokonaisarvioinnin kohteet ja kriteerit)

Keväästä 2012 lukiot ovat voineet siirtyä käyttämään maksutonta, sähköisesti täytettävää ja tulostettavaa todistus pohjaa. Koska eri lukioissa suoritettujen lukiodiplomien tulee olla keskenään vertailukelpoisia, käytetään yhtenäistä lukiodiplomin todistus pohjaa. Tiedote sähköisen todistus pohjan käyttöönottamisesta on lähetetty lukioille huhtikuussa 2012 (Opetushallituksen tiedote 47/2012). Lukiot voivat halutessaan käyttää aiemmin tilaamia painettuja todistus pohjia niin kauan kuin niitä riittää.

Kuvataiteen lukiodiplomin arvioinnin avoimuutta ja kehittämistä tukee lukiodiplominäyttely, johon voidaan liittää julkinen arviointikeskustelu. Näyttelyn ja arviointikeskustelun järjestäminen on lukioille vapaaehtoista oppilaitoksen omaa kehittämistyötä.

5.3 Portfolion arvioinnin kohteet ja kriteerit

Portfolion arvioinnin kohteet

- Luonnokset, kokeilut, tutkielmat ja muu aineisto
- Kuvaus työskentelyn etenemisestä
- Kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemus
- Työskentelyprosessin ja teoksen itsearviointi
- Portfolion visuaalinen asu

Portfolion arvioinnin kriteerit

Arvosanan 5 (erinomainen) kriteerit:

- Opiskelijan asettamat lähtökohdat, tavoitteet ja valinnat ovat selkeitä ja vaativia.
- Työskentelyn kuvaus tukee erityisen hyvin valittua tehtävää, sen lähtökohtia ja tavoitteita.
- Opiskelija osoittaa kriittisyyttä, ennakkoluulottomuutta ja päämäärätietoisuutta tiedon hankinnassa ja kokeilujen tekemisessä.
- Opiskelija osoittaa erinomaista kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemusta ja liittää työskentelynsä kuvallisen kulttuurin kenttään.
- Opiskelija arvioi monipuolisesti tekemiään valintoja, työnsä vahvuuksia ja puutteita.
- Portfolion visuaalinen asu on perusteltu, viimeistelty ja kiinnostava.

Arvosanan 3 (hyvä) kriteerit:

- Työskentelyn kuvaus tukee pääsääntöisesti valittua tehtävää, sen lähtökohtia ja tavoitteita.
- Opiskelija osoittaa jonkin verran kriittisyyttä, ennakkoluulottomuutta ja päämäärätietoisuutta tiedon hankinnassa ja kokeilujen tekemisessä.
- Opiskelija osoittaa kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemusta.
- Opiskelija arvioi vaihtelevasti tekemiään valintoja, työnsä vahvuuksia ja puutteita.

Arvosanan 1 (hyväksytty) kriteerit:

- Opiskelijan asettamat lähtökohdat, tavoitteet ja valinnat on kuvattu puutteellisesti.
- Työskentelyn kuvaus ei tue riittävästi valittua tehtävää, sen lähtökohtia ja tavoitteita.
- Opiskelija ei osoita juurikaan kriittisyyttä, ennakkoluulottomuutta ja päämäärätietoisuutta tiedon hankinnassa ja kokeilujen tekemisessä.
- Opiskelija osoittaa kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemusta hyvin vähän ja hän arvioi työskentelyään niukasti.

5.4 Teoksen arvioinnin kohteet ja kriteerit

Teoksen arvioinnin kohteet

- Teoksen kokonaisuus
- Ilmaisukeinojen, materiaalien ja tekniikoiden käyttö
- Aiheen käsittely
- Teoksen ja aiheen suhde

Teoksen arvioinnin kriteerit

Arvosanan 5 (erinomainen) kriteerit:

- Teos on vaikuttava, kiinnostava ja syvälinen kokonaisuus.
- Teoksessa käytetyt ilmaisukeinot, materiaalit ja tekniikat tukevat toisiaan erinomaisesti.
- Teos käsittelee aihetta kekseliäästi ja omaperäisesti.
- Teoksen kokonaisuudesta välittyy erinomaisesti valittu aihe ja sille asetetut tavoitteet.

Arvosanan 3 (hyvä) kriteerit:

- Teos on kiinnostava kokonaisuus.
- Teoksessa käytettyjen ilmaisukeinojen, materiaalien ja tekniikoiden käyttö on sujuvaa.
- Teoksen kokonaisuudesta välittyy hyvin valittu aihe ja sille asetetut tavoitteet.

Arvosanan 1 (hyväksytty) kriteerit:

- Teoksessa käytettyjen ilmaisukeinojen, materiaalien ja tekniikoiden käyttö ei ole sujuvaa.
- Valittu aihe ja sille asetetut tavoitteet välittyvät teoksen kokonaisuudesta heikosti.

5.5 Lukiodiplomin kokonaisarvioinnin kohteet ja kriteerit

Lukiodiplomin kokonaisarvioinnin kohteet

- Lukiodiplomin sisällön ja ulkoasun keskinäinen yhteys
- Lukiodiplomin taiteellinen ja visuaalinen toteutus
- Kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemus
- Itsearviointi, prosessiajattelu ja oppiminen
- Lukiodiplomin kokonaisuus

Lukiodiplomin kokonaisarvioinnin kriteerit

Arvosanan 5 (erinomainen) kriteerit:

- Lukiodiplomin kokonaisuus kertoo tekijänsä tavoitteista.
- Lukiodiplomi muodostaa taiteellisen kokonaisuuden, jossa sisältö ja esittämismuoto tukevat toisiaan.
- Lukiodiplomi osoittaa erinomaista kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemusta.
- Opiskelija arvioi syvällisesti työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.
- Lukiodiplomin kokonaisuus on korkeatasoinen, visuaalisesti kiinnostava ja perusteltu.

Arvosanan 3 (hyvä) kriteerit:

- Lukiodiplomin kokonaisuus kertoo tekijänsä tavoitteista ja se on visuaalisesti perusteltu.
- Lukiodiplomissa on hyvää pyrkimystä taiteelliseen kokonaisuuden toteutukseen.
- Lukiodiplomi osoittaa kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemusta.
- Opiskelija arvioi työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta.

Arvosanan 1 (hyväksytty) kriteerit:

- Lukiodiplomi ei muodosta selkeää taiteellista kokonaisuutta.
- Lukiodiplomi osoittaa kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemusta niukasti.
- Opiskelija arvioi työskentelyprosessia ja teosta oman oppimisen näkökulmasta vain vähän.

6 Liitteet

Liite 1

Opiskelijan muistilista

Suoritat lukiodiplomin itsenäisesti valvonnan alaisena, mikä tarkoittaa sitä, että työskentelyn aikana et saa opettajan ohjausta. Teoksen ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen tulee olla sinun tekemäsi.

Ennen lukiodiplomikurssia

- Tutustu tehtäviin hyvissä ajoin.
- Kerää valitsemaasi tehtävää varten sekä kuvallista että kirjallista taustatietoa ja materiaalia.
- Portfolion kirjallista osuutta varten tarvitset tietoa taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista.
- Etsi tehtävääsi liittyvää aineistoa näyttelyistä, museoista ja verkosta.
- Tee luonnoksia ja pohdi vaihtoehtoja jo ennen varsinaista lukiodiplomikurssia.
- Säilytä ja päivää luonnoksesi ja kokeilusi.
- Liitä myöhemmin luonnoksiasi ja kokeilujasi portfolioon osoittamaan kuvallisen ajattelun ja suunnittelun kehittymistä.

Lukiodiplomikurssin alussa

- Täytä työ- ja ajankäyttösuunnitelma huolellisesti. Sen avulla voit seurata omaa työskentelyäsi ja ajankäyttöäsi.
- Työ- ja ajankäyttösuunnitelman täyttäminen:
 - Kurssin tuntimäärästä (38 h) tehtävän antoon on varattu 2–3 tuntia.
 - Varaa portfolion kokoamiseen riittävästi aikaa.
 - Anna kopio työ- ja ajankäyttösuunnitelmasta kuvataideopettajallesi kurssin alussa.
 - Työ- ja ajankäyttösuunnitelmaan voi perustellusta syystä tehdä muutoksia. Tällöin täytät lomakkeen uudelleen ja annat siitä kopion kuvataideopettajallesi.

Lukiodiplomikurssin kuluessa

- Merkitse jokaiseen luonnokseen päivämäärä, sillä portfolioista tulee ilmetä työskentelyprosessin kulku.
- Työskentelysi dokumentointi tukee ideoiden kehittelyä, ratkaisujen tekemistä ja helpottaa lopussa portfolion kokoamista. Dokumentoi eri työvaiheet esimerkiksi valokuvaamalla, videoimalla tai kirjoittamalla.
- Hanki ajoissa tarvitsemasi lähdemateriaali, jota hyödynnät osoittaessasi kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tuntemustasi.
- Pidä työpäiväkirjaa, johon voit piirtää ja kirjoittaa omat ideasi, pohdintasi ja työskentelysi kulun. Hyödynnä muistiinpanojasi, kun kokoat portfolioa.

Lukiopidiplomikurssin lopussa

- Viimeistele portfolio.
- Muista liittää portfolioon myös työskentelysi itsearviointia:
Arvioi työskentelysi etenemistä, miten onnistuit tavoitteidesi ja päämäärtesi saavuttamisessa. Mikä oli vaikeaa? Miten ratkaisit ongelman? Mistä sait idean työhösi? Kuinka kehitit sitä eteenpäin? Miten kirjallisen pohdinnan liittäminen aiheeseesi onnistui? Perustele myös ilmaisumuotojen, tekniikoiden ja materiaalien valintoja.
- Jos muutit työskentelysi lähtökohtia kurssin kuluessa, niin kuvaa ja perustele muutokset portfolioon.
- Työ- ja ajankäyttösuunnitelma liitetään portfolioon.
- Työpäiväkirjaa ei liitetä portfolioon.

Liite 2

Opettajan muistilista

Ennen lukiodiplomikurssia

- Jaa lukiodiplomitehtävät opiskelijoillesi jo keväällä.
Tämä on tärkeää varsinkin silloin, kun diplomikurssi sijoittuu lukuvuoden ensimmäiseen jaksoon.
- Käytä lukiodiplomikurssin 2–3 ensimmäistä tuntia tehtäviin ja lukiodiplomi-ohjeisiin tutustumiseen opiskelijoiden kanssa.
- Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta ja tukea työ- ja ajankäyttösuunnitelman laatimisessa lukiodiplomikurssin alussa.
- Pyydä opiskelijoita täyttämään työ- ja ajankäyttösuunnitelma (liite 3) sekä antamaan siitä sinulle kopio ennen varsinaista työskentelyn aloittamista.
- Muistuta opiskelijoita siitä, että mahdollisista koulun ulkopuolella tehtävistä osuuksista (ajankäyttö, raportointi) on sovittava etukäteen opettajan kanssa.
- Kehota heitä aika ajoin tarkistamaan laatimaansa työsuunnitelmaa ja aika-
taulua.
- Muistuta opiskelijoita portfolion kokoamisen edellyttämästä ajasta.

Lukiodiplomikurssin kuluessa

- Pidä kirjaa lukiodiplomin suorittajien läsnäolosta lukiodiplomitunneilla.
- Varaa hyvissä ajoin aika ja paikka arviointikeskustelulle ja mahdolliselle lukiodiplominäyttelylle.
- Tiedota tulevasta lukiodiplominäyttelystä.

Lukiodiplomikurssin jälkeen

- Järjestä lukiodiplominäyttely ja töiden julkinen arviointikeskustelu muille opiskelijoille ja vanhemmille.
- Näyttelyn järjestäminen ja oman työn esittely on vapaaehtoista lukion toimintaa, mutta hyvä menetelmä kehittää kuvataiteen lukiodiplomia ja tehdä siitä tunnetuksi.

Arviointi

- Järjestä arviointiprosessi ohjeiden mukaisesti
(Ks. luku 5 Lukiodiplomin arviointi, 5.1 Yleistä arvioinnista)
- Järjestä yhteinen arviointitapaaminen, jossa päätätte arvosanoista.
- Ellette pääse yksimielisyyteen, rehtori määrää kolmannen arvioitsijan.
- Pidä arviointipöytäkirjaa. Kummankin arvioitsijan allekirjoittama pöytäkirja tallennetaan lukion arkistoon.
- Lukiodiplomin arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja työn ansioita korostavaa.

Liite 3

Työ- ja ajankäyttösuunnitelma

Lomake annetaan opettajalle ennen lukiodiplomityöskentelyn aloittamista.

Opiskelijan nimi: _____

Lukion nimi: _____

Tehtävän numero ja nimi: _____

Työsuunnitelma

I Työskentelyn lähtökohdat

Miksi valitsit kyseisen tehtävän?

II Työskentelyn tavoitteet ja päämäärät

Mitkä ovat työskentelysi tavoitteet ja päämäärät?

Mitä haluat kertoa? Mitä haluat tutkia?

Millaisia ilmaisumuotoja ja tekniikoita aiot käyttää?

Mikä kuvataiteen tai visuaalisen kulttuurin ilmiö liittyy työskentelyysi?

Käytä tarvittaessa lisäarkkeja

Ajankäyttösuunnitelma

Päivämäärä	Työvaihe	Kesto (45 min. tunteina)
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		

20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		
34.		
35.		
36.		
37.		
38.		
39.		
40.		

Verkojulkaisu
ISBN 978-952-13-6274-3
ISSN 1798-8888